

Félags- og húsnæðismálaráðuneyti
Skúlagötu 4
101 Reykjavík

Reykjavík, 1. september 2026

Umsögn ÖBÍ réttindasamtaka um drög að frumvarpi til laga um breytingu á lögum um almannatryggingar, nr. 100/2007. Mál nr. S-156/2026

ÖBÍ réttindasamtök (ÖBÍ) hafa tekið til umsagnar drög að frumvarpi til laga um breytingu á lögum um almannatryggingar nr. 100/2007.

ÖBÍ fagnar áformunum og aðgerðum sem stuðla að bættum kjörum lífeyrisþega.

Markmið frumvarpsins er annars vegar að tryggja áframhaldandi eingreiðslu í desember til tekjulægstu hópa örorku-, hlutaörorku-, elli- og endurhæfingarlífeyrisþega og hins vegar að styrkja lagagrundvöll orlofs- og desemberuppbóta til lífeyrisþega, sem eru fyrrnefndir hópar auk sjúkra- og ellilífeyrisþega. Tekið er sérstaklega fram í frumvarpsdrögunum að tryggja eigi greiðslur til fyrrgreindra hópa fyrir árið 2026, þó að lögin gildi áfram þar til annað verði ákveðið.

Í núgildandi lögum er ekki kveðið sérstaklega á um slíkar uppbætur heldur hafa þær verið ákveðnar árlega í reglugerð. Með frumvarpsdrögunum er því lagt til að skýrari heimild verði sett í lög um að ráðherra geti ákveðið greiðslu orlofs- og desemberuppbótar og sett nánari skilyrði um þær. Jafnframt er nauðsynlegt að lögfesta sérstakt ákvæði um eingreiðslu í desember árið 2026 þar sem ekki er heimilt að greiða hana án sérstakrar lagastoðar.

ÖBÍ gerir alvarlega athugasemd við að ákvæðið nái einungis til lífeyrisþega sem eru skráðir með lögheimili á Íslandi. Sambærilegar eingreiðslur fyrri ára náðu einnig til lífeyrisþega með lögheimili erlendis. Ætlunin með frumvarpsdrögunum er að ná til tekjulægstu greiðsluþeganna samkvæmt lögum nr. 100/2002, um almannatryggingar og lögum nr. 99/2007, um félagslega aðstoð. Lífeyrisþegar með lögheimili erlendis fá einnig greiðslur samkvæmt þessum sömu lögum og hluti þeirra er í hópi tekjulægstu greiðsluþeganna. Samkvæmt frumvarpinu tekur eingreiðslan ekki til einstaklinga sem fá greitt ráðstöfunarfé, sem heimilt er að greiða þegar örorku- eða ellilífeyrisgreiðslur falla niður vegna dvalar á stofnun hér á landi, sbr. 38. og 39. gr. laga um almannatryggingar. Ráðstöfunarfé er tekjutengt og á því einungis tekjulægsti hópur rétt á þessum greiðslum, en hámarksupphæð ráðstöfunarfjár er 109.746 kr. á mánuði fyrir skatt. Sem fyrr segir er markmið frumvarpsins að tryggja tekjulægstu greiðsluþegunum eingreiðsluna. Engin málefnaleg rök eru færð fyrir því að tryggja eingreiðsluna ekki tekjulægstu greiðsluþegunum úr hópi þeirra sem hafa lögheimili utan Íslands eða þeirra sem fá greitt ráðstöfunarfé vegna dvalar á stofnunum. Kunna frumvarpsdrögin að þessu leyti að fela í sér mismunun á grundvelli búsetu í andstöðu við jafnræðisreglu 65. gr. stjórnarskrár lýðveldisins Íslands nr. 33/1944. Hvað varðar þá sem búsettir eru á EES svæðinu kann

það einnig að fara gegn ákvæðum reglugerðar (EB) nr. 883/2004. Reglugerðin gengur út frá því að þeim sem njóta tekna úr almannatryggingakerfum sé frjáls för innan EES-svæðisins og gerir kröfu um að jafnræðis sé gætt.

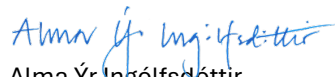
Í frumvarpsdrögunum er fjárhæð eingreiðslu sú sama, 73.390 kr., og í frumvarpi sem samþykkt var á Alþingi í desember 2025 (mál 236) um sérstaka eingreiðslu í desember 2025. Við ákvörðun fjárhæðar eingreiðslunnar í frumvarpinu í ofangreindu þingmáli var prósentuhækkun lífeyris í fjárlögum fyrir árið 2025 bætt við fjárhæð eingreiðslu ársins 2024. Því skýtur skökku við að fjárhæðin frá árinu 2025 fái ekki prósentuhækkun fjárlaga fyrir árið 2026, þ.e. hækkun um 5,2% í 77.206 kr. Þá er gerð athugasemd við að fjárhæð almenns frítekjumarks fyrir útreikning eingreiðslunnar sé óbreytt frá frumvarpinu sem lagt var fram í nóvember 2025. Almenn frítekjumark örorkulífeyris fékk sömu hækkun (5,2%) frá 1.1.2026 og hækkaði úr 1.200.000 kr. í 1.262.400 kr. og það sama ætti að eiga við um almennt frítekjumark við útreikning eingreiðslunnar til að gæta samræmis.

ÖBÍ fagnar því að eingreiðslan er óskattskyld, eins og eingreiðslur fyrri ára.

Að lokum telur ÖBÍ að æskilegra væri að ákvæði um eingreiðslu yrði tekið upp í meginmál laganna í stað þess að vera til bráðabirgða.

Ekkert um okkur án okkar!

Virðingarfyllst,

Alma Ýr Ingólfssdóttir
Formaður ÖBÍ réttindasamtaka

Sigríður Hanna Ingólfssdóttir
Félagsráðgjafi ÖBÍ réttindasamtaka

Gunnar Alexander Ólafsson
Hagfræðingur ÖBÍ réttindasamtaka

Sigurður Árnason
Lögfræðingur ÖBÍ réttindasamtaka